

STORTINGET

Innst. 56 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 2 L (2025–2026)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i naturmangfoldloven (forbud mot næringsmessig uttak av myr)

Til Stortinget

Innledning

Klima- og miljødepartementet foreslår i proposisjonen endringer i naturmangfoldloven. Målet med endringene er å innføre forbud mot næringsmessig uttak av myr til torvprodukter eller andre tekniske formål.

I ny § 56 a foreslås bestemmelser om forbud mot næringsmessig uttak av myr til torvprodukt og andre tekniske formål. Forslaget er endret fra det som var på høring, ved at det er tatt inn en bestemmelse i annet punktum om at forbudet ikke omfatter eksisterende torvuttak, og at forbudet heller ikke gjelder uttak av mindre mengder torv til restaurering av bygninger eller antikvariske formål. Forbudet er ikke tenkt å omfatte uttak av mindre mengder torv til restaureringsformål av gamle bygninger o.l., heller ikke der det er profesjonelle som tar ut torva.

I §§ 74 og 75 foreslås å føye § 56 a til de bestemmelsene som kan håndheves med henholdsvis overtredelsesgebyr og straff.

Bakgrunnen for saken er et anmodningsvedtak som Stortinget vedtok 21. juni 2024 (anmodningsvedtak 914):

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 sende på høring forslag om forbud mot nye torvuttak, med ikraft-

tredelse av forbudet så raskt som mulig og før 1. oktober 2025.»

Lovforslaget har vært på høring, og det gjøres i proposisjonen greie for høringen og hvordan departementet vurderer høringssvarene.

Komiteens behandling

Komiteen avholdt muntlig høring i saken 3. november 2025.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Anne Hagenborg, lederen Mani Hussaini, Linda Monsen Merkesdal, Frida Hegrane Selvik og Solveig Vik, fra Fremskrittspartiet, Kristoffer Sivertsen, Rikard Spets, Morten Stordalen og Tor Mikkell Wara, fra Høyre, Kari Sofie Bjørnsen og Aleksander Stokkebø, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Senterpartiet, Maren Grøthe, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Miljøpartiet De Grønne, Frøya Skjold Sjørsæther, og fra Venstre, Marit Veia, viser til Prop. 2 L (2025–2026) Endringer i naturmangfoldloven (forbud mot næringsmessig uttak av myr).

Komiteen viser til at lovforslaget medfører innføring av et forbud mot etablering av nye torvuttak, uten mulighet for dispensasjon. Forbudet gjelder ikke eksis-

terende uttak eller områder som allerede er regulert for dette formålet, men der uttak ennå ikke er igangsatt.

Komiteen konstaterer at torv er et organisk, ikke-fornybart materiale som i hovedsak brukes som dyrknings- og jordforbedringsmiddel. I Norge benyttes torv primært av private forbrukere i hager og krukker, samt i veksthusnæringa. Uttak av torv forutsetter grøfing og drenering av myrområder. Myr er en type våtmark som fungerer som karbonlager og utgjør livsgrunnlaget for flere sjeldne arter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, vil understreke at våtmark, særlig myr, er en naturtype som er viktig for karbonlagring, klimatilpassing og naturmangfold. Et forbud mot næringsmessig uttak av myr til torvprodukter eller andre tekniske formål vil på sikt ha stor klimaeffekt og bidra til myrenes evne til å levere kritiske økosystemtjenester som flomdemping. Klimagassutslippet fra torvuttak ble i 2022 beregnet til omtrent 83 500 tonn CO₂-ekvivalenter, eller tilsvarende ett års utslipp fra 58 000 nyere biler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre forstår at et forbud med umiddelbar virkning ville gi raskere effekt på klimagassutslipp og positiv effekt på hensynet til naturmangfold, men mener at næringsmessige behov for forutsigbarhet og å kunne forholde seg til gitte tillatelser må ligge fast. Anslaget på eksisterende torvuttags gjenværende levetid med uendret uttakssats ligger i snitt på 15 år. Disse medlemmer poengterer at forbudet som er lagt frem, gradvis vil redusere disse utslippene, og når dagens torvuttak er ferdig utnyttet og avsluttet, vil utslippene fra aktiviteten opphøre.

Etter disse medlemmers syn er det likevel riktig å legge opp til et forbud uten dispensasjonsmuligheter for næringsmessige uttak av myr til torvprodukter, ettersom det er relativt få torvuttak i dag og selv et fåtall dispensasjoner sterkt vil redusere eller motvirke effekten av forbudet. Disse medlemmer mener det er riktig å gi unntak for uttak av mindre mengder torv til restaurering av bygninger eller antikvariske formål.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener på generelt grunnlag at naturen bør forvaltes fremfor å vernes. Disse medlemmer mener at en aktiv og kunnskapsbasert forvaltning gir bedre muligheter for å ivareta både naturens egenverdi og samfunnets behov for utvikling. Etter disse medlemmers syn er det viktig å legge til rette for en helhetlig tilnærming der hensynet til miljø, næringsliv, bosetting og infrastruktur balanse-res på en ansvarlig måte.

Disse medlemmer viser til at kommunene i dag har ansvaret for arealplanlegging, og mener at lokale myndigheter generelt har bedre kunnskap om lokale forhold, både når det gjelder naturverdier og samfunnsutvikling. Etter disse medlemmers syn er det nettopp denne lokale kunnskapen og nærheten til innbyggerne som gjør kommunene best egnet til å fatte beslutninger om arealforvaltning.

Disse medlemmer mener at et statlig forbud mot uttak av myr vil undergrave det lokale selvstyret og svekke kommunenes mulighet til å utøve sitt planansvar på en måte som er tilpasset lokale behov og prioriteringer. Etter disse medlemmers syn bør staten vise tillit til kommunenes evne til å forvalte naturen på en bærekraftig og ansvarlig måte, og unngå sentralstyring som begrenser det lokale handlingsrommet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre viser til at forringelse av myrområder frigjør store mengder klimagasser og ødelegger leveområder for sjeldne og rødlistede arter. Torvuttak skjer i hovedsak på høgmyr, som er sterkt truet i Norge. Våtmarker bidrar også til flomdemping, vannrensing og begrensnings av skogbrannspredning. Et forbud mot torvuttak er derfor helt nødvendig for å bevare verdifull natur, redusere klimagassutslipp og styrke samfunnets tilpasning til mer ekstremvær.

Disse medlemmer konstaterer at regjeringens tolkning av formuleringen i anmodningsvedtaket om forbud mot "nye" torvuttak er utilfredsstillende. Forbudet, slik det er formulert i Prop. 2 L (2025–2026), omfatter ikke nye uttak som har fått tillatelse, men som ennå ikke er i drift. Flere høringsinstanser påpeker at hvis forbudet skal ha reell effekt, bør det også gjelde for disse typene torvuttak.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et nytt forslag om forbud mot nye torvuttak, som omfatter uttak som er regulert i arealplan etter plan- og bygningsloven, men ikke satt i drift.»

Disse medlemmer viser til at ethvert forslag om forbud må kombineres med ytterligere tiltak for å virke mest mulig effektivt. Lavere tilbud av torvprodukter fra norske produsenter vil ikke nødvendigvis følges av lavere etterspørsel i resten av samfunnet. Dermed er det en betydelig risiko for karbonlekkasje gjennom økt import av torvprodukter fra andre land. Tilgang på effektive og rimelige erstatningsprodukter blir avgjørende for å motvirke dette og andre negative utilsiktede konsekvenser av forbudet. Det er en del uenighet blant høringsinstansene om modenheten til torvfrie dyr-

kingsmedier. Derfor er det avgjørende med en storstilt satsing på utvikling av bærekraftige alternativer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, påpeker at klimagassutslippene også kan fortsette dersom grøfter ikke tettes igjen, selv om uttak opphører. Restaurering er dermed avgjørende for å redusere utslipp og kan over tid gjøre området til et netto karbonlager.

Flertallet anerkjenner de negative konsekvensene et forbud vil ha for torvbransjen. Det er viktig at næringen involveres i innfasingen av torvfrie alternativer. Samtidig er gjennomsnittlig gjenværende levetid på eksisterende uttak om lag 15 år, hvilket gir næringen god tid til omstilling.

På bakgrunn av dette fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal handlingsplan for utfasing av bruk av torv. Planen skal inkludere tiltak som fremmer utviklingen og tilgjengeligheten av erstatningsprodukter, samt restaurering av tidligere torvuttak.»

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag til avgifter på import og omsetning av torv. Forslaget skal sendes på høring senest i løpet av 1. halvår 2026. Provenyet skal øremerkes til en omstillingsplan for torvnæringen og tilskuddsordning for produksjon av alternative løsninger til torvprodukter.»

Disse medlemmer støtter forslag til vedtak til lov subsidiært.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at våtmark, og særlig myr, er viktig for karbonlagring, klimatilpasning, naturmangfold og flomdemping. Regjeringen Solberg la i 2021 frem en egen naturstrategi for våtmark, som hadde som mål å bremse dagens nedbyggingstakt for våtmark og å bedre den økologiske tilstanden i våtmark. Strategien skal bidra til en mer bærekraftig bruk av våtmarker og er videreført av sittende regjering. Disse medlemmer viser til at forbud mot nye torvuttak i naturmangfoldloven § 56 vil være et viktig bidrag med hensyn til å forvalte naturen slik at den er i stand til å levere gode økosystemtjenester.

Disse medlemmer forutsetter at regjeringen har dialog med veksthusnæringen om konsekvensene og alternativer, slik at næringen kan opprettholde sin konkurransekraft.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at forslaget til forbud mot næringsmessig uttak av torv vil innebære at ei hel næring over tid må avvikles. Forbudet vil dermed være svært inngripende for bedrifter og ansatte som omfattes. Dette er ei lønnsom næring med distriktsarbeidsplasser som i stor grad kan produsere i myrer som allerede er forringet relativt til sin opprinnelige tilstand på grunn av eksterne forhold.

Disse medlemmer understreker at torv er en kritisk innsatsfaktor for norsk veksthusproduksjon og gartnernæring, og en nødvendig ressurs for matproduksjon og grøntnæring. Forsøk utført av NIBIO (Rapport nr. 25/2020) viser at torvholdig jord er et betraktelig bedre dyrkingsmedium enn alternativene, og derfor vanskelig kan erstattes. Ønske om produksjon av mer norske grønnsaker, frukt og bær vil kreve at rammebetingelsene for grøntnæringen ikke svekkes i forhold til utenlandske aktører. Disse medlemmer mener derfor tilgangen til gode dyrkingsmedier er viktig.

Disse medlemmer mener det er lite sannsynlig at forbud mot utvinning av torv vil føre til at plantejord omsatt i Norge blir torvfri. Torv i dyrkingsmedier er en internasjonalt lovlig handelsvare og kan derfor vanskelig forbys. EØS-avtalen legger klare begrensninger på importrestriksjoner på torvprodukter. Hvis et forbud mot torvuttak i Norge fører til tilsvarende større utenlandsk uttak og produksjon av torv som importeres til Norge, vil heller ikke de globale klimagassutslippene reduseres. Et forbud mot torvproduksjon vil derfor kunne føre til at norsk torv erstattes av importert torv, med påfølgende karbonlekkasje og redusert selvforsyning. Allerede i dag importeres 40 pst. av torv som brukes til vekstmedier i Norge.

Disse medlemmer viser til at uttak av torv til dyrkingsmedium foregår på et areal som utgjør 0,4 promille av det totale myr- og sumparealeet i Norge, der uttaket av torv til vekstmedier utgjør maksimalt 1,5 pst. av den totale årlige tilveksten av torv. Norge har i dag den største delen av myr i naturtilstand i Norden, og det er i stor grad mulig å bruke allerede degraderte myrer for torvuttak, som gir ubetydelige konfliktlinjer mot bevaring av biologisk mangold.

Disse medlemmer mener derfor et forbud mot næringsmessig uttak av myr ikke kan begrunnes som et effektivt naturtiltak eller et effektivt tiltak for å redusere utslipp av klimagasser. Disse medlemmer mener heller at hensynet til næringene som produserer og er avhengige av torvbaserte vekstmedier, øvrige arbeidsplasser og verdiskaping, tilsier at et slikt næringsforbud må avvises.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem et nytt forslag om forbud mot nye torvuttak, som omfatter uttak som er regulert i arealplan etter plan- og bygningsloven, men ikke satt i drift.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal handlingsplan for utfasing av bruk av torv. Planen skal inkludere tiltak som fremmer utviklingen og tilgjengeligheten av erstatningsprodukter, samt restaurering av tidligere torvuttak.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme med forslag til avgifter på import og omsetning av torv. Forslaget skal sendes på høring senest i løpet av 1. halvår 2026. Provenyet skal øremerkes til en omstillingsplan for torvnæringen og tilskuddsordning for produksjon av alternative løsninger til torvprodukter.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i naturmangfoldloven (forbud mot næringsmessig uttak av myr)

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 9. desember 2025

Mani Hussaini

leder

Sofie Marhaug

ordfører

I

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

Ny § 56 a skal lyde:

§ 56 a (*forbud mot næringsmessig uttak av myr*)

Næringsmessig uttak av myr til torvprodukter eller andre tekniske formål er forbudt. Forbudet gjelder ikke uttak fra områder som er åpnet for næringsmessig uttak av myr før [lovens ikrafttredelsesdato], eller uttak av mindre mengder torv for restaurering av bygninger eller antikvariske formål.

§ 74 første ledd skal lyde:

Myndigheten etter loven kan ilegge overtredelsesgebyr til den som overtrer § 6, § 15 første og annet ledd, § 17 fjerde ledd første punktum, § 17 a annet og tredje ledd, § 22, § 24 første ledd, § 25, § 26, § 27 annet ledd, § 28, § 29 første og fjerde ledd, § 30 første og annet ledd, § 31 annet ledd annet punktum, § 34, § 35 annet ledd, § 36 annet ledd, § 37 tredje ledd, § 38 annet punktum, § 39 femte ledd, § 44 annet ledd, § 45 første og annet ledd, § 54 første til fjerde punktum, § 55 første ledd, § 56 a, § 58 første ledd, § 59 første og sjette ledd, § 60 første ledd, § 61, § 63 annet ledd første punktum og § 66.

§ 75 første ledd skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil ett år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene i eller i medhold av §§ 15 til 18, §§ 20 til 22, § 24 første ledd bokstav a og b, § 25, § 26, § 28 annet til fjerde ledd, §§ 29 til 31, §§ 34 til 39, §§ 45, 54, 55, 56 a, §§ 58 til 61, § 63 annet ledd første punktum, §§ 64 til 69 eller pålegg etter § 70. På samme måte straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrifter eller i enkeltvedtak som nevnt i § 77 første punktum.

II

Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

